

◀ NARODNI DOM MARIBOR ▶

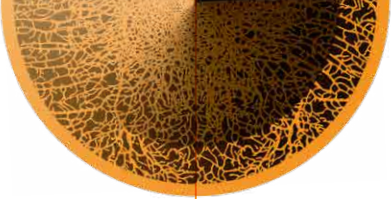
**KONCERTNA
POSLOVALNICA**

ORKESTRSKI
CIKEL
2016/2017

ORKESTER ITALIJANSKE ŠVICE
MARKUS POSCHNER, dirigent
KATIA BUNIATIŠVILI, klavir

1. abonmajski koncert
Dvorana Union, Maribor, 21. oktober 2016 ob 19.30

SPORED

Ludwig van Beethoven (1770—1827):

Uvertura k scenski glasbi Egmont, op. 84

Wolfgang Amadeus Mozart (1756—1791):

Koncert za klavir in orkester št. 24 v c-molu, K 491

I. Allegro

II. Larghetto

III. Allegretto

Franz Schubert (1797—1828):

Simfonija št. 8 (9) v C-duru, D. 944, »Velika«

I. Andante - Allegro ma non troppo

II. Andante con moto

III. Allegro vivace

IV. Allegro vivace

Uverture **Ludwiga van Beethovna** po času nastanka sodijo v različna časovna obdobja. Nekatere sodijo v skupine kompozicij, ki uvajajo glasbenogledališka dela, in sicer sta to uvertura v opero *Fidelio* (oz. *Leonora*, kakor se je sprva imenovala) in uvertura v balet *Prometejeve stvaritve*. Na gledališče so v širšem smislu vezani tudi *Koriolan*, *Egmont* in *Kralj Štefan*, nekaj del pa je nastalo brez kakršnekoli povezave z gledališčem. Beethovnovе uverture so si med seboj podobne: po zvrsti predstavljajo predstopnjo romantične koncertne uverture, če gledamo še širše, pa pomenijo nekakšen prehod v programsko glasbo.

Uverturo h Goethejevemu *Egmontu* je Beethoven napisal leta 1810 po naročilu dunajskega Dvornega gledališča (Burgtheater). Beethoven, ki je bil sam velik Goethejev občudovalec in ki mu je bila politično obarvana tematika drame weimarskega klasika zelo blizu, je naročilo entuziastično sprejel in napisal gledališko glasbo v desetih delih, med katerimi je bila prva uvertura. Glasba *Egmonta* se danes redko izvaja v celoti, medtem ko je uvertura postala železni repertoar številnih orkestrrov. Sestavljena je iz treh jasno razmejenih odsekov, ki predstavljajo osebnost in usodo naslovnega junaka, flamskega grofa Egmonta, ki se upira španskemu despotu grofu Albi in zato umre v boju za pravico in neodvisnost. V počasnem uvodu prevladuje težki ritem, ki se v sledečem Allegru pospeši. Ta sonatni stavek označujeta boj in nemir, pogojena z nemirno temo v osminkah in ki morda ponazarja Egmontov boj. Ta se v reprizi še zaostri, nato pa se konča z generalno pavzo, ki naj bi jo sam skladatelj označil za trenutek Egmontove smrti. Uvertura se konča z apoteozo Egmontovega boja za svobodo: s fanfarami zmagoslavja. Uvertura ima še danes politični nadih upora proti nasilju in nepravčnosti; med drugim so jo igrali na spominski slovesnosti za ugrabljene in umorjene izraelske atlete olimpijskih iger leta 1972.

Wolfgang Amadeus Mozart se je v času svojega službovanja v Salzburgu veliko posvečal cerkveni glasbi, poleg tega pa se je uveljavil tudi kot skladatelj instrumentalne in posvetne vokalne glasbe. K pisanju instrumentalne glasbe ga je spodbujal tudi njegov oče Leopold, ki ga je od malih nog navajal k prirejanju klavirskih kompozicij za solistični instrument s tipkami in majhen orkester. Mozart se je navdušil nad zmoglostjo dinamičnega niansiranja in visoko artikulacijsko preciznostjo pianoforteja, ki je v drugi polovici 18. stoletja začel izpodrivati čembalo. Za razliko od sicer močnejšega zvoka današnjega koncertnega klavirja pa je imel Mozartov pianoforte bolj občutljiv in prefinjen zvok.

Od vseh Mozartovih klavirskih koncertov sta le dva v molovi tonaliteti: *Klavirski koncert v d-molu, KV 466* iz leta 1785, in *Klavirski koncert v c-molu, KV 491*, ki je nastal leto zatem. Koncerta zajemata ves kozmos Mozartovih izraznih zmoglosti in učinkovito rušita predsodke o večno vedrem rokokojskem komponistu. Mozartov *Klavirski koncert v c-molu* je kasneje obveljal za mračnega, patetičnega in žalostnega, morda tudi zaradi povezave z Beethovnovimi deli v c-molu, čeprav je proces verjetno potekal obratno in se je mlajši mojster zgledoval po starejšem. Vsekakor je Mozartovo delo, v katerem se koncertantni princip prepleta s simfoničnim, precej nenavadno.

Nenavaden je že tihi unisono orkestrski začetek v tričetrtinskem taktu, na katerega se s ponovitvijo ekspresivne glavne teme odzovejo tutti z vso orkestrsko težo.

V *Larghetto* zažarijo predvsem individualne barve pihal. *Finale* koncerta je znameniti muzikolog Alfred Einstein imenoval »revolucionaren, grozljiv hitrostni marš«. Temo v c-molu najprej predstavi orkester, potem pa se začne vrsta raznolikih variacij, ki so deloma zasnovane kot dvojne variacije, izmenjave med orkestrom in klavirjem. A na koncu se mračni c-mol neizprosno vrne in brezkompromisno odigra zadnjo besedo.

Franza Schuberta poznamo predvsem kot skladatelja samospevov, a tehtna dela je ustvaril tudi v komorni in simfonični glasbi, kjer so pomembne predvsem njegove simfonije. Te predstavljajo najpomembnejše stvaritve v izzvenevajoči dobi klasicizma in zgodnji romantiki. Zgodnjim simfonijam se poznajo »učna leta« ter močni vzori Haydna in Mozarta, kasneje tudi Beethovna, a že v njih je prisoten

skladatelj sam kot mojster melodije, harmonske izvirnosti in instrumentalne barvitosti. Uveljavljenih glasbenih oblik Schubert ni spreminjal, jih je pa znatno razširil. V njih preseneča z nenavadnimi harmonskimi obrati in s širjenjem melodike, s katero kot romantik *par excellence* raziskuje čustvene globine. Schubert je napisal osem simfonij in nekaj simfoničnih fragmentov. Nejasnosti o tem, kaj naj bi bila skica in kaj simfonija, še danes povzročajo zaplete pri številčenju zadnjih simfonij. V nemškem prostoru se je t. i. *Velika simfonija* uveljavila kot 8. simfonija, zaradi dolgoletne tradicije pa jo druge označujejo kot 9.

Svoji zadnji dve simfoniji (7. in 8. oz. 8. in 9.), v katerih se je otesel vplivov klasicizma in zakorakal v romantiko, je Schubert obravnaval drugače od prvih šestih, ki jih je razumel bolj kot učne poskuse. Šele *Nedokončano simfonijo* je pojmoval kot pravo pot k »veliki simfoniji«, kakršno je uresničil v sledeči *Simfoniji v C-duru* iz let 1825 in 1826. Tu ga dediščina Beethovnovih mojstrov in ni več bremenila – lahko jo je celo citiral (v zadnjem stavku njegove *Simfonije št. 8* slišimo melodijo *Ode radosti*), obenem pa opozoril, da si je sam izbral drugo pot. Zunanji znak njegove ustvarjalne svobode so tudi razširjene dimenzije vseh stavkov. Formalni okvir simfonije je sicer ostal enak klasičnemu: zunanja stavka sta napisana v sonatni obliki. Vendar zdaj stavke preveča velikopotezna širina: tu so dolgi loki, ki se drug drugemu natanko prilegajo; dolge izpeljave in motivični razvoj sta izvedena skrbno in z varčnimi sredstvi, a občuteno niansirano. Harmonski obrati so nepričakovani in sveži; namesto moduliranja v sorodne tonalitete kvintnega kroga Schubert zaide v, za terco nenavadne, oddaljene tonalitete. »Nebeška dolžina« te simfonije, o kateri je govoril Schumann leta 1838, je bila v očeh romantikov kvaliteta: logično in obenem presenetljivo zgrajeno delo izrednih dolžin je bilo zanje kakor napeta pripoved »debelega romana v štirih delih«. Za časa Schubertovega življenja je simfonija veljala celo za predolgo, zaradi česar je mnogi orkestri niso hoteli izvajati. Prvi stavek pelje v daljši uvod, kjer rogovi predstavijo glavni motiv, ki se pojavi tudi v hitrejšem delu stavka. *Andante con moto* je stilizirana koračnica, ki se strogim oblikovnim merilom nekoliko izmika. Ima obliko sonatnega stavka brez izpeljave, po drugi strani pa vsebuje tudi elemente rondoja, saj se glavna tema znova in znova ponavlja. Hitri, motorični

Scherzo se iz majhnih elementov razvije do velikih dimenzij, učinkovit kontrast pa mu predstavlja *Trio* z značilno melodiko in pihalnim zvokom. *Finale* viharno in grandiozno zaključí delo, obenem pa ga z ritmično reminiscenco na prvi stavek in z bleščečimi fanfarami učinkovito zaokroži in ga popelje v svetlo, široko kodo. »Velika« simfonija je delo, ki mu v Schubertovem ustvarjanju ni para. Skladatelj, ki se je soočil z obremenjujočo dediščino velikega Beethovna in ob izbruhih bolezni tudi s kratkostjo svojega življenja, je po poskusu »nedokončane« simfonije končno samozavestno našel pot k tistemu, kar je simfonija zanj pomenila in kar je z njo želel povedati. Obenem pa je z njo ustvaril dediščino, iz katere so simfonični ustvarjalci zajemali še dolgo po njegovi smrti.

Katarina Šter

ORKESTER ITALIJANSKE ŠVICE

Orkester, ustanovljen leta 1935 v švicarskem Luganu, so vodili glasbeni velikani, kot so Ansermet, Stravinski, Stokowski, Celibidache in Scherchen. Med drugim je orkester sodeloval tudi s skladatelji P. Mascagnijem, R. Straussom, A. Honeggerjem, D. Milhaudem, F. Martinom, P. Hindemithom, L. Beriom, H. W. Henzejem in K. Pendereckim. Orkester italijanske Švice je eden izmed štirinajstih trenutno delujočih profesionalnih orkestrów v državi. V njem je 41 stalnih sodelujočih glasbenikov, podpirajo pa

ga pretežno kanton Ticino, švicarska radiotelevizija RSI, mesto Lugano in Združenje prijateljev Orkestra italijanske Švice. Prav tako ga finančno podpira njegov mednarodni partner Helsinki.

Orkester izvaja koncertno sezono švicarske radiotelevizije v Luganu ter se redno udeležuje festivalov LuganoMusica, Glasbenih tednov v Asconi in Projekta Marthe Argerich.

Z orkestrom redno sodelujejo velika umetniška imena, med njimi številni najpomembnejši dirigenti ter mednarodno priznani solisti, ki koncertirajo tako na večjih prizoriščih v Švici kot tudi v tujini. Orkester italijanske Švice je ustvaril tudi bogat nabor posnetkov, tako studijskih za radio kot tudi za večje diskografske založbe. Častni dirigent orkestra je Alain Lombard. Med letoma 2013 in 2015 je orkester vodil Vladimir Aškenazi kot glavni gostujoči dirigent, v pretekli sezoni pa je mesto šefa dirigenta prevzel Markus Poschner.

MARKUS POSCHNER

Markus Poschner, rojen leta 1971 v Münchnu, je leta 2004 prejel nemško dirigentsko nagrado, vse odtlej pa prejema redna povabila najvidnejših domačih in tujih orkestrów. Dandanes je najbolj prepoznaven po diš jemajočih interpretacijah in posnetkih del L. van Beethovna, J. Brahmsa in G. Mahlerja.

Po študiju na konservatoriju v domačem mestu in po tem, ko je deloval kot asistent sira Rogerja Norringtona ter sira Colina Daviesa, je leta 2006 postal redni dirigent berlinske Komične opere. Leto zatem je postal generalni glasbeni direktor nemške dežele Bremen. Skupaj z Bremenskimí filharmoniki je Poschner, ki je sicer tudi vrhunski jazzovski pianist, postal izjemno prepoznaven s svojim inovativnim in drznim oblikovanjem programov in njihovih izvedb. Z njegovim prihodom beležijo občutno in stalno rast števila obiskovalcev. V Gledališču Bremen je skupaj z Benediktom von Petrom razvil nove ideje in oblike sodobnega glasbenega gledališča.

V prejšnji sezoni je Markus Poschner prevzel mesto šefa dirigenta edinega švicarskega radijskega orkestra, Orkestra italijanske Švice. V naslednji sezoni bo Poschner prevzel tudi mesto šefa dirigenta Brucknerjevega orkestra iz Linza ter Deželnega gledališča iz Linza in tako nasledil Dennisa Russlla Daviesa.

Poschner je sodeloval s številnimi uglednimi orkestri in opernimi

OSI

Orchestra
della Svizzera
italiana

HELINN
Building quality cancer care together

prohelvetia

hišami. Med njimi so Državna kapela iz Dresdna, Bamberški simfoniki, filharmonična orkestra iz Münchna in Dresdna, Dunajski simfoniki, Orkester Koncertne hiše iz Berlina, radijski simfonični orkestri iz Berlina, Leipziga, Stuttgarta in Kölna ter Nizozemske, Simfonični orkester NHK in Metropolitanski orkester iz Tokia ter Državna in Komična opera iz Berlina, Državna opera iz Hamburga, operne hiše iz Kölna, Frankfurta in Züricha ter drugi.

Med letoma 2010 in 2014 je bil Markus Poschner prvi gostujoči dirigent Dresdenskega filharmoničnega orkestra. Še zmeraj ostaja njihov redni gostujoči dirigent. Že petnajst let je tudi prvi gostujoči dirigent Nemškega komornega orkestra iz Berlina, tovrstno sodelovanje, ki pušča močan pečat na delovanju orkestra, pa je zaznamovalo tudi sodelovanje z Gruzijskim komornim orkestrom iz Ingolstadta, ki ga je vodil med letoma 2000 in 2006.

Markus Poschner je od leta 2010 profesor na Inštitutu za muzikologijo na Univerzi v Bremnu.

KATIA BUNIATIŠVILI

Katia Buniatišvili, rojena leta 1987 v gruzijskem mestu Batumi, se je pričela učiti igranja na klavir pri petih letih, že pri šestih pa je nastopila s Komornim orkestrom iz Tbilisija. Štiri leta kasneje je tudi že koncertirala na mednarodnih prizoriščih. Študirala je na Dunaju pri Olegu Maisenbergu in je zmagovalka številnih mednarodnih tekmovanj, med njimi tudi tekmovanja Arthura Rubinsteina, Mednarodnega klavirskega tekmovanja v Tbilisiju in drugih.

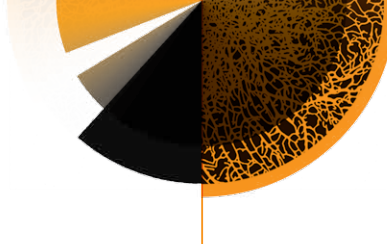
Redno prejema povabila na prestižne festivale, kot so Verbier, Luzern, Ravinia, Aspen, Gstaad, Amsterdam, Bad Kissingen, Sankt Peterburg, BBC Proms, Montpellier, Saratoga, Salzburg, Kronberg, MDR Leipzig, Folles Journées v Nantesu in na Japonskem, Progetto Marthe Argerich in mnogi drugi.

Leta 2008 je debitirala v Združenih državah (v newyorški dvorani Carnegie). Odtlej je nastopila še z Izraelskim filharmoničnim orkestrom in Kentom Naganom ter Zubinom Mehto, s Filharmoničnim orkestrom iz Sankt Peterburga, Gidonom Kremerjem in njegovim ansamblom Kremerata Baltica, s Sinfonio Varsovio in Maximom Vengerovim, s Simfoničnim

foto Gavin Evans - Sony Classical

orkestrom Severnozahodnega nemškega radia iz Hamburga, s festivalskima orkestroma iz Luzerna in Verbierja pod vodstvom Neema Järvija in Charlesa Dutoita, s Komornim orkestrom iz Züricha, z Rotterdamskim filharmoničnim orkestrom in Andrejem Borejkom, s Finskim radijskim simfoničnim orkestrom, s Filharmoničnim orkestrom Kitajske, s simfoničnimi orkestri iz Guangzhouja in Šanghaja z Mihajlom Pletnevim, z Orkestrom iz Philadelphie pod vodstvom Larryja Fosterja, s Simfoničnim orkestrom iz San Francisca in Jaapom van Zwednom, z Radijskim simfoničnim orkestrom iz Frankfurta, z Münchenskimi filharmoniki, z Nemškim komornim filharmoničnim orkestrom iz Bremna, z Orkestrom iz Pariza pod taktirko Paava Järvija, Orchestre du Capitole iz Toulousea in Tuganom Sokijevim, s Simfoničnim orkestrom BBC s Kirilom Karabitsem in Jiřijem Bělohávkom ter z Evropskim mladinskim orkestrom in Vladimířjem Aškenazijem.

Z recitali je gostovala širom sveta, in sicer v Amsterdamu, Atenah, Birminghamu, Barceloni, Bruslju, Münchnu, Frankfurtu, Stuttgartu, Kölnu, Berlinu, Hamburgu, Rimu, Firencah, Pragi, Varšavi, Parizu, Stockholmu, na Dunaju, v Luksemburgu, Londonu, Singapuru in Vancouveru. Pri komornem muziciranju pa sodeluje predvsem z Renaudom Capuçonom, Trulsom Morkom, Sol Gabetto, v triu s Gidonom Kremerjem in Giedro Dirvanauskaitė ter v klavirskem duu s sestro Gvantsio.

Redno se podaja na turneje z Radijskim simfoničnim orkestrom iz Frankfurta (P. Jäärvī), Simfoničnim orkestrom iz Londona (A. Orozco-Estrada), Dunajskimi simfoniki (P. Jordan), s Kremerato Baltico, Komornim orkestrom iz Basla (K. Jäärvī), Ruskim narodnim orkestrom (V. Petrenko) itn. Obenem koncertira z uglednimi orkestri, kot so Philharmonia (P. Jarvi), Dunajski simfoniki (G. Nosedá), Orchestre de Paris (A. Borejko), Francoski državni orkester (D. Gatti), Narodni orkester iz Lyona (E. Inbal), Orkester italijanske Švice (P. Inkinen), Filharmonični orkester iz Los Angelesa (K. Urbanski), simfonična orkestra iz Seattla (L. Morlot) in Toronta (D. Zinman), s Filharmoničnim orkestrom iz Münchna (S. Bičkov) in ostalimi.

Med letoma 2009 in 2011 je bila rezidenčna glasbenica v projektu BBC-jevega Radia 3 Umetnik nove generacije, kar ji je na široko odprlo vrata do stalnega sodelovanja z BBC-jevimi orkestri. Leta 2010 je bila nagrajenka Sklada Borletti-Buitoni, nato jo je Dunajsko koncertno združenje nominiralo za Vzhajajočo zvezdo sezone 2011/2012. Leta 2012 in ponovno 2016 je prejela eno najpomembnejših evropskih diskografskih priznanj, nagrado ECHO Klassik.

NAPOVEDUJEMO IN VABIMO

SABINA CIVILAK, sopran GODALNI KVARTET FEGUŠ

26. oktober 2016 ob 19.30, Dvorana Union, Maribor
Koncert za izven (za abonente Narodnega doma Maribor vstopnina le 5 €)

Spored: F. Schubert, R. Strauss, S. Feguš, L. Janáček, N. Rota

DUNAJSKI ANSAMBEL VIOLONČEL 5+1

19. november 2016 ob 19.30, Dvorana Union, Maribor
2. koncert Komornega cikla in za izven
Spored: B. Smetana, J. S. Bach, S. Rahmaninov, A. Dvořák, J. Pachelbel/A. Hačaturian, F. Liszt, P. de Sarasate, L. Anderson, W. A. Mozart, G. Gershwin ...

ORKESTER SLOVENSKE FILHARMONIJE

Dirigent: **Uroš Lajovic**

Solist: **Martin Michael Kofler**, flavta

6. december 2016 ob 19.30, Dvorana Union, Maribor
2. koncert Orkestrskega cikla in za izven
Spored: J. Mihevec, B. Romberg, L. van Beethoven

♦ NARODNI DOM MARIBOR ♦

Informacijska pisarna Narodnega doma Maribor, uradne ure: vsak delavnik od 10.00 do 17.00, v soboto od 9.00 do 12.00 ter uro pred vsako prireditvijo. **Dvorana Union**: uro pred vsako prireditvijo.

☎ (02) 229 40 11, 229 40 50, 031 479 000, 040 744 122

✉ vstopnice@nd-mb.si; **spletni nakup vstopnic**: <http://nd-mb.kupikarto.si/>

📘 www.facebook.com/narodni.dom.maribor

🌐 www.nd-mb.si

VEČER
RADIO CITY

Naklada: 550 kosov, brezplačen izvod.

Program je omogočila Mestna občina Maribor. Koncert je podprlo Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.